

FRANSUZ TILI VA UNING FONETIKASI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR

Imomova Maloxat Xudoyberdiyevna

Fransuz tili o'qituvchi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7971607>

Fransuz tili - hindevropa tillari oilasining roman guruxiga mansub til; Fransiya, Fransiya Gvianasi, Gaiti, Monako, Benin, BurkinaFaso, Gabon, Gvineya, Kongo Demokratik Respublikasi, Kongo Respublikasi, Kot d'Ivuar, Mali, Markaziy Afrika Respublikasi, Niger, Senegal, Togo, Chad davlatlarining rasmiy tili; Belgiya Kirolligi, Shveysariya Konfederatsiyasi, Kanada, Lyuksemburg, Andorra, Kamerun, Madagaskar, Burundi, Ruanda, Komor Orollari Federativ Islom Respublikasi, Jibuti, Vanuatu, Seyshel Orollari davlatlaridagi rasmiy tillardan biri. Italiya va AQShning belgisi xududlarida ham tarqalgan. So'zlashuvchilarning umumiy soni 100 mln. kishidan, Fransiyaning o'zida 57 mln. kishidan ortiqroq (o'tgan asrning 90-yillari). BMTning rasmiy va ishchi tillaridan biri.

Asosiy lahjalari: frans (hozirgi Fransuz tilining tarixiy negizi), shim. (Belgiyadagi normand, pikard, vallon va boshqalar), g'arbiy (anjuy, gallo va boshqalar), jan.g'arbiy (puatevin), markaziy, jan.sharkiy (burgund, franshkont), sharkiy (lotaringiya, shampän), frankprovansal. Fransuz tili istilochilar tili (lotin tili) va Galliya tub aholisi tillarining o'zaro ta'siri jarayonida shakllangan. Fransuz tili tarixi quyidagi davrlarga bo'linadi: gallroman (5—8-asrlar), eski fransuz (9—13-asrlar), o'rta fransuz (14—15-asrlar), ilk yangi fransuz (16-asr), yangi fransuzklassik (17—18-asrlar) va hozirgi fransuz (19-asrdan). O'rta asrlarda umumfransuz yozma tili maydonga keladi, 16-asrda milliy til (1539-yildan davlatning rasmiy tili) shakllanadi. 17-asrda adabiy til me'yorlari barqarorlashadi. 20-asrda adabiy va og'zaki nutq o'rtasida sezilarli farq paydo bo'ladi. Dastlabki yozma yodgorliklari 8—9-asrlarga mansub.

Fonetik xususiyatlari sifatida urg'usiz, ayniqsa, so'z oxiridagi unlilarning reduksiyasi, urg'uning asosan so'nggi bo'g'inga tushishi, urg'u ta'sirida unlilarning o'zgarishi, unlilar o'rtasidagi va so'z oxiridagi undoshlarning tushib qolishi va boshqalarni ko'rsatish mumkin. Fransuz tili morfologiyasi uchun analitizm xarakterlidir (murakkab zamon, nisbat, qiyosiy darajalarning analitik shakllari). So'zlarning morfologik jihatdan o'zgarmaslikka moyilligi kuzatiladi. Bir kancha fannatlik ma'nolar (jins, son, shaxs)ning ifodalanishi ko'pincha sintaksis sohasiga ko'chiriladi, yordamchi so'zlar keng qo'llanadi. Fe'l sohasida 4-mayl, 3 nisbat va keng tarmokli zamon shakllari mavjud. Leksikasida gallardan sakdanib qolgan so'zlardan tashqari franklar tilidan sakdanib qolgan muayyan qatlam ham mavjud. Fransuz tili rivojida adabiy lotin tili katta rol o'ynagan; undan ko'plab so'zlar, so'z yasash qoliplari, sintaktik tuzilmalar o'zlashgan.[1]

Fransuz tilini o'qish qoidalarida juda murakkab ko'rinadi. Yuzini o'qimaydigan bir necha undosh tovushlar va unli tovushlar, g'alati tovushlarning ko'pligi, har bir unlining ustiga bir nechta chiziqlar va tayoqlar (diakritika). Ammo bu erda siz ushbu qiyinchiliklarga boshqacha qarashga imkon beradigan bir nechta dalillar mavjud. Fransuz tili chor Rossiyasining zodagonlarini har qanday ma'lumotli odam uchun zaruriyat sifatida tanlagan. Buning sabablari nafaqat siyosiy. Ushbu tilda siz eng "zamonaviy" fikrlarni ifodalashingiz mumkin. Bu hazil emas va bu mamlakat yozuvchilarining kitoblarini asl nusxada o'qishni boshlagan har bir kishi bunga amin. Fransuz mantiqiy, oqlangan va chuqurdir. Ko'plab mutafakkir va faylasuflar bu haqda gapirib, yozganlari ajablanarli emas.

Fransuz tilini o'qish qoidalarini bilish, 99% hollarda siz notanish so'zni bitta xatosiz o'qishingiz mumkin. Ingliz tilida bu haqda gapirish mumkin emas. Frantsuz bilan taqqoslaganda, bu shunchaki istisnolardan iborat.

Fransuz tilida eng oddiy o'qish qoidalar

Siz boshlash uchun nimani bilishingiz kerakligini va qo'rquvsiz oldinga siljishga nima imkon berishini ro'yxatlaymiz.

1. Ta'kid har doim (istisnosiz) oxirgi bo'g'inga to'g'ri keladi. Tiz tutish bilan birga, burun tovushlari bilan bu noyob nutq ohangini hosil qiladi.

-S harflari (dans, tapis kabi), -t (enseignement, parlant kabi), -d (ikkinchi holatda, phard), -z (assezda bo'lgani kabi), -x (aux kabi), -p (kabi astap), -g so'z oxirida o'qilmaydi. Shuningdek, ushbu harflarning kombinatsiyasi talaffuz qilinmaydi. R harfi so'zlarning oxirida o'qilmaydi. Masalan, parler.

2. "e" harfi alohida tavsifga loyiqdir. Qayerda turganiga e'tibor bering: yopiq yoki ochiq bo'g'inda, stress ostida yoki yo'qmi, so'z oxirida. Shubhasiz, frantsuz tilini o'qish qoidalar, unlilarning talaffuziga duch kelganingizda, eslash uchun ko'p vaqt talab etiladi. Avvaliga, agar stress unga tushib qolsa va bo'g'in yopilsa, u ruscha "e" ga yaqin o'qilishini tushunish kerak. Agar bo'g'in ochiq bo'lsa, u holda bu xat kulgili yumshoqlikni oladi va ruscha "yo" kabi o'qiladi, asal so'zida bo'lgani kabi, biroz boshqacha - chuqurroq. Misol tariqasida, keng tarqalgan ishlatiladigan so'zlarni ko'rib chiqaylik (qarang). Unda ikkita "e" harfi bor, ular turli xil o'qiladi - chunki birinchi bo'g'in ochiq, oxirigisi yopiq.

3. H har qanday holatda o'qish mumkin emas, uning vazifasi unli tovushlarni ajratishdir. Boshqa hollarda, bu shunchaki yozilgan. Ammo ch birikmasi "w" kabi o'qiladi (ingliz tilida "h" deb talaffuz qilinadi). Masalan, imkoniyat (imkoniyat), chacal (chakal). Boshqa mashhur unli tovush birikmalari: ph - ovoz "f", th - "t" tovushlari. Masalan, phare - mayoq, teorema - teorema.

4. Burun tovushlari frantsuz tilining tuzi va ohangidir. Ular ushbu nutqning o'ziga xos va o'ziga xos ovozi ta'minlaydi. Odatdagidek, ular ancha murakkab ko'rinishi mumkin. Biroq, ularning qat'iyligi, shubhasiz, barcha qiyinchiliklarni qoplaydi. Ular burundagi "n" ga yaqinlashgandek, lekin unga kirmaydilar. N va m harflari oldidagi unlilar burunga aylanadi. Bunday tovushlar to'rtta: i, a, o, u. Ushbu harflar nn va mm ikki baravar yoki boshqa unlilar oldida hech qachon burunga o'xshamaydi.

5. "c" harfi ingliz tilidagi kabi o'zini tutadi. Odatda, u "k" kabi o'qiladi. Ammo -e, -i, -y harflaridan oldin u "s" kabi o'qiydi. Ammo agar uning ponytaili bo'lsa, unda u har doim s kabi o'qiydi. Masalan, come ça (com sa) - shunday.

Bu frantsuz tilini o'qish uchun barcha qoidalar emas. Bu uning asosiy qoidalarining hammasi emas. Ammo frantsuz tilini bo'g'ishga urinmang. O'qish qoidalar kichik qismlarda yaxshiroq o'rganiladi. Aksariyat talabalar uchun asosiy qiyinchilik qoidalarining o'zlarida emas, balki ma'lumotni to'g'ri dozalashmaganida. Aytaylik, "e" harfining talaffuzi bir darsni boshqa tovushlar bilan chalg'itmasdan to'liq o'tkazish uchun yaxshiroqdir. Frantsuz tilini ommaviy ravishda o'qish qoidalarini o'rganib chiqib, siz bir nechta talabalarning xulosasiga kelish xavfi tug'iladi: "bu juda murakkab".

Fransuz tili o'qish qoidalariga juda boy. Ammo buning ham o'ziga xos tomoni bor: ularni tushunganingizdan keyin har qanday so'zni o'qishingiz mumkin.

Albatta, juda ko'p istisnolar, shu jumladan o'qishga qarab, ularning ma'nosini o'zgartiradigan so'zlar mavjud. Ammo bu asta-sekin lug'atni to'ldirish bilan boshlanadi va dastlab qoidalar bilan tanishish kerak, buning yordamida siz xohlagan narsani o'qiy olasiz.

1. Bir so'zdagi stress har doim oxirgi bo'g'inga tushadi. (ba'zi chet el so'zlaridan tashqari)
2. So'zlarning oxirida: "e, t, d, s, x, z, p, g" (ba'zi istisnolar bundan mustasno), shuningdek "es, ts, ds, ps" harf birikmasi: atirgul, nez, iqlim, tropik.
3. "-ent" fe'llarining oxiri o'qilmaydi: ils parlent.
4. Fe'l oxirida infinitif "e" (-er) dan keyin "r" harfini o'qimaydi: parler.
5. "L" harfi har doim rus tilidagi "l" harfiga qaraganda yumshoq, yumshoq o'qiladi.
6. Juft undosh tovushlar bitta ovoz sifatida o'qiladi: pomme.
7. Tovushlar orasidagi "s" harfi [z]: ko'tarilgan tovushni beradi.
Boshqa hollarda-[s]:yelek. Ikkita "s" (s) har doim [s] kabi o'qiladi: classe.
8. Tovushlar orasidagi so'zning boshidagi "x" harfi: exotique [zgʒotik].
So'zning boshida emas, "x" harfi [ks] talaffuz qilinadi: taksi.
Miqdor sonlarda [s] deb talaffuz qilinadi: olti, dix.
Tartibli sonlarda [z] deb talaffuz qilinadi: Sixième, dixième.
9. "c" harfi "i, e, y" dan oldin [s] sifatida o'qiladi: cirque.
Boshqa hollarda, u [k] tovushini beradi: qafas.
"Ç" har doim tovush [s] sifatida o'qiladi:
10. "g" harfi "i, e, y" dan oldin [ʒ] deb yoziladi: katak.
Boshqa hollarda, harf tovush beradi [g]: galop.
Unli undoshdan oldin "gu" birikmasi 1 tovush [g] sifatida o'qiladi: guerre.
"Gn" birikmasi [ɲ] tovushiga o'xshaydi (ruscha [n]) ga o'xshash: ligne).
11. "h" harfi hech qachon o'qilmaydi: homme.
12. "ch" birikmasi [ʃ] ruscha [w]: chat [ʃa] tovushini beradi.
13. "f" harfi [f] tovushini hosil qiladi: foto.
14. "qu" birikmasi 1 tovushni beradi [k]: qui.
15. Tovush oldidan "i" harfi va unli tovushdan keyin "il" birikmasi [j] deb yoziladi: miel, ail.
16. "Kasallik" iborasi [j] (unli tovushdan keyin) yoki (undoshdan keyin) deb yoziladi: familiya.
17. "oi" harfi yarim unli [wa] tovushini beradi: trois.
18. "ou" harfi tovushni beradi [u]: Cour.
19. "eau", "au" harflari tovushni [o] beradi: beaucoup, auto.
20. "Eu", "œu" va e (harflarning ochiq bo'g'inida) harflari [œ] / [ø] / [à]: neuf, pneu, qarovchi sifatida o'qiladi.
21. "è" harfi va "k" harfi [ɛ] tovushini beradi: crema, tête.
22. "e" harfi [e] o'qiydi: télé.
23. "ai" va "ei" harflari [ɛ] sifatida o'qiladi: mais, bej.
24. Tovushlar orasidagi "y" harfi 2 "i" ga bo'linadi: qirol (ro - ial \u003d).
- Undosh undovlar o'rtasida [i] deb yoziladi: stilo.
25. "a, am, en, em" harflari burun tovushini beradi [ã]: enfant [ãfã], ansambl [ãsãbl].
26. "on, om" harflari burun tovushini beradi [õ]: bon, nom.
27. "In, im, ein, aim, ain, yn, ym" harflari burun tovushini beradi [j]: jardin [ʒardɛ̃], muhim [ɛ̃portã], simfoniya, kopen.
28. "un, um" harflari burun tovushini beradi [œ̃]: brun, parfum.

29. "t" harfi "i" + unli oldidan tovushlarni [tovushlarini] beradi: milliy.

Bir qarashda, albatta, juda ko'p qoidalar mavjud, ammo amaliyot tufayli, bir nechta darslarda siz ularni osongina o'rganishingiz mumkin va hozir - allaqachon qilishingiz mumkin frantsuz tilida o'qing! Albatta, frantsuzcha "p" darhol berilmaydi, lekin agar siz ko'p ishlasangiz ham o'zlashtirilishi mumkin.

Aytgancha, talaffuz nafaqat suhbat orqali, balki frantsuz tilini tinglash orqali ham o'rganiladi, shuning uchun ko'proq frantsuz tilini tinglash va gapirish uchun bizga qo'shiling, shunda siz muvaffaqiyatga erishasiz! Fransuz tili dunyodagi eng ko'p o'rganiladigan tillardan biridir. Frantsiyadagi universitetga bormoqchimisiz, frantsuz kompaniyasida ishlamoqchimisiz, ushbu mamlakat bo'ylab sayohat qilmoqchimisiz yoki zavqlanish uchun frantsuz tilini o'rganmoqchimisiz, gapirishdan oldin siz frantsuzcha talaffuzni to'g'ri o'zlashtirishingiz kerak.

References:

1. "Fransuz tili" O'zME. F-harfi Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil
2. ↑ "Les francophones dans le monde"
3. Balli Sh., Obshaya lingvistika i voprosi frantsuzskogo yazika, per. s frans., M., 1955; Balli Sh., Fransuzskaya stilistika, per. s frans., M., 1961; Referovskaya Ye. A., Formirovaniye romanskix literaturnix yazikov. Fransuzskiy yazik, L., 1980; Gak V.G., Teoreticheskaya grammatika frantsuzskogo yazika, ch. I—II, M., 1986.
4. Ахмаджонов Н. Analysis of poeonyms used in poetry // International Scientific Journal ISJ Theoretical & Applied Science Philadelphia, USA issue 12, volume 104 published December 30, 2021 P. 509-512 Impact Factor: Philadelphia, USA ISRA (India) = 6.317 ISI (Dubai, UAE) = 1.582 GIF (Australia) = 0.564 JIF = 1.500 SIS (USA)= 0.912 ПИИЦ (Russia) = 3.939 ESJI (KZ) = 9.035 SJIF (Morocco) = 7.184 ICV (Poland) = 6.630 PIF (India) = 1.940 IBI (India) = 4.260 AJI (USA) = 0.350
5. Ахмаджонов Н. Analysis of poeonyms in prose works// International interdisciplinary research journal (giiri) Volume 10, Issue 2, February, 2022 ISSN: 2347-6915 SJIF Impact Factor: 7.472 P. 487-490
6. Ахмаджонов Н., Шукуров Р. Precedent names in the artistic text as allusive names // academia, An International Multidisciplinary Research Journal
7. (Double Blind Refereed & Peer Reviewed Journal) ISSN: 2249-7137 Vol. 11, Issue 8 August 2021 Impact Factor: SJIF 2021 = 7.492. P. 46-52
8. Н Ахмаджонов, А Рўзиматова. Фразеологизмлар немис халқи миллий маданиятининг кўзгусидир. o'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali. УДК:40/42/48. IISS: 2181-3302.SJIF:4.621 2022. 08.20. 10-Son. Б.104-109
9. Axmadjonov Nurbek, Xabibullayeva D. Classification and linguoculturological characteristics of precedent units. Fars international journal of education, social science humanities. issn: 2945-4492. 10(12); 2022; Impact Factor: SJIF 2022 6.786. P. 777-780
10. Axmadjonov Nurbek, Islomjonova Jasmina. Badiiy matnda allyuziv antroponimlarning xususiyatlari. Journal of advanced research and stability volume: 03 issue: 01 | jan - 2023 issn: 2181-2186
11. Akhmadjonov Nurbek FerSU, PhD in philology, Yusupova Mohibonu FerSU, Student. Allusive Names in Artistic Texts. Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences (IJNRAS) Volume: 02 Issue: 02 | 2023 ISSN: 2751-756X. Page 34-38

12. Axmadjonov Nurbek f.f.b.f.d (PhD).German language teacher of Fergana State University <https://doi.org/10.5281/zenodo.7805868>. LINGOCULTURAL CHARACTERISTICS OF ALLUSIVE ANTHROPONYMS IN ARTISTIC TEXT. JAH ISSN:2770-9132 JOURNAL OF AGRICULTURE & HORTICULTURE. International scientific journal. JAH UIF=8.1|SJIF=5.69. JAH | Volume 3, Issue 4, April Page 17-21
13. Akhmadjonov Nurbek f.f.b.f.d (PhD) German language teacher of Fergana State University. Ergasheva Nozimakhon Bahodirjon kizi. Student of Fergana State University. USE OF PRECEDENT NAMES IN ARTISTIC WORKS.FOR PARTICIPATION IN THE SCIENTIFIC CONFERENCE INNOVATIVE RESEARCH IN MODERN EDUCATION WITH AN ARTICLE ENTITLED. Hosted from Toronto, Canada, Page. 53-56
14. Dadajonov O. EMERGENCE STAGES OF UZBEK DRAMA/ INTERNATIONAL BULLETIN OF APPLIED SCIENCE AND TECHNOLOGY,
15. IBAST ISSN: 2750-3402, Volume: 3, Issue: 4 April 2023. SJIF Impact Factor: 8.2. GERMANY, B. 380-384.
16. Dadajonov Oybek Zakirjonovich Fergana State University Doctor of Philosophy on Philological Sciences (PhD) STAGES OF DEVELOPMENT OF THE MODERN DRAMA. ACADEMIC INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTI-DISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION Hosted from Pittsburgh, USA 2770-9132 JAH